

OBSAH

1 HUDBA, HUDOBNÉ UMENIE A HUDOBNÁ VÝCHOVA	11
<i>(Balcárová Božena)</i>	
1.1 Základné funkcie hudby	13
1.2 Didaktika hudobnej výchovy ako disciplína hudobnej pedagogiky a jej miesto v hudobnej vede	15
1.2.1 Integrovaná didaktika hudobnej výchovy	19
1.3 Hudobná výchova v stručnom historickom kontexte	22
1.3.1 Hudobná výchova a vzdelávacie programy	27
1.4 Hudobná výchova – expresívne vzdelávanie	31
1.4.1 Význam identity a integrity hudobnej výchovy	32
1.4.2 Hudobná výchova v tranzitívnom období	34
1.5 Integratívna hudobná výchova	39
1.5.1 Integratívne aspekty v hudobnej výchove	41
1.5.2 Interakčné činitele v hudobnej výchove	46
2 HUDOBNOSŤ	48
<i>(Balcárová Božena)</i>	
2.1 Hudobnosť ako vlastnosť osobnosti, názory na hudobnosť	48
2.1.1 Štruktúra a činitele hudobnosti	49
2.1.1.1 Vnútorne činitele hudobnosti	50
2.1.1.2 Vonkajšie činitele hudobnosti	55
2.1.1.2.1 Prostredie a jeho vplyv	55
2.1.1.2.2 Hudobné schopnosti, hudobné činnosti, hudobné zručnosti a návyky	58
2.1.1.2.3 Amúzia – poruchy hudobných schopností	62
2.2 Hudobný sluch a jeho druhy	64
2.2.1 Relatívny hudobný sluch	65
2.2.2 Absolútny hudobný sluch	67
2.3 Hudobnosť a hudobný vývin dieťaťa	68
2.3.1 Hudobnosť dieťaťa predškolského veku	69
2.3.2 Hudobnosť dieťaťa mladšieho školského veku	73
2.4 Elementárna detská hudobná tvorivosť	78
2.4.1 Tvorivosť	78
2.4.2 Prejavy elementárnej detskej hudobnej tvorivosti	80
3 HUDOBNO-VÝCHOVNÝ PROCES	85
<i>(Balcárová Božena)</i>	
3.1 Osobnosť a kompetencie hudobného pedagóga – učiteľa hudobnej výchovy	85
3.2 Vyučovacie metódy v hudobnej výchove	94
3.2.1 Klasifikácia vyučovacích metód	95
3.2.2 Skupinovo-problémové vyučovanie	98
3.3 Vyučovacia hodina hudobnej výchovy	103
3.3.1 Písomná príprava na vyučovaciu hodinu a jej význam	104
3.4 Školské prostredie a jeho formatívny vplyv	107
3.4.1 Učebňa hudobnej výchovy	108
3.5 Hudobná výchova v málotriednej škole	110
3.5.1 Námety spájania vyučovacieho predmetu hudobná výchova s ostatnými vyučovacími predmetmi v málotriednej škole	112

4 VOKÁLNE ČINNOSTI

115

(Balcárová Božena)

4.1 Spev a jeho význam v živote človeka	115
4.2 Hlasová výchova, hlasová hygiena a hlasová kultúra	116
4.2.1 Prostriedky hlasovej výchovy	120
4.2.1.1 Dychová rozcvička	120
4.2.1.1.1 Príklady dychových cvičení a spôsob ich zápisu	122
4.2.1.1.2 Metodický postup realizácie modelov dychových cvičení	123
4.2.2 Hlasová rozcvička a jej základné funkcie	124
4.2.2.1 Príklady hlasových cvičení – modelov	128
4.2.2.2 Metodický postup realizácie modelov hlasových cvičení	132
4.3 Hudba a hudobný materiál	141
4.3.1 Základné kritériá výberu a aktualizácie piesňového materiálu	142
4.4 Uvedomená relatívna vokálna rytmizácia	144
4.4.1 Hudobný metrrytmus	144
4.4.2 Prostriedky rytmizácie v rytmickom výcviku	145
4.4.3 Fázy rytmického výcviku a metodické postupy	148
4.4.3.1 Prípravná fáza rytmického výcviku	150
4.4.3.2 Uvedomovacia fáza rytmického výcviku	158
4.4.3.2.1 Metodický postup zavedenia rytmických slabík	159
4.5 Uvedomená relatívna vokálna intonácia a fázy intonačného výcviku	166
4.5.1 Stručný prehľad intonačných metód	166
4.5.2 Podstata uvedomenej relatívnej vokálnej intonácie	168
4.5.3 Fázy a metodika intonačného výcviku	172
4.5.3.1 Prípravná fáza intonačného výcviku	172
4.5.3.2 Uvedomovacia fáza intonačného výcviku	179
4.6 Metódy nácviku piesne	187
4.6.1 Imitačná metóda nácviku piesne	187
4.6.1.1 Metodický postup nácviku piesne imitačnou metódou	189
4.6.1.2 Náčrt štruktúry vyučovacej hodiny kombinovaného typu pri nácviku piesne imitačnou metódou	194
4.6.2 Nácvik piesne imitačnou metódou s grafickým názorom	195
4.6.2.1 Metodický postup nácviku piesne imitačnou metódou s grafickým názorom	198
4.6.2.2 Náčrt štruktúry vyučovacej hodiny kombinovaného typu nácviku piesne imitačnou metódou s grafickým názorom	202
4.6.3 Nácvik piesne metódou uvedomenej relatívnej vokálnej intonácie a rytmizácie – nácvik piesne podľa nôt	202
4.6.3.1 Metodický postup nácviku piesne podľa nôt	207
4.6.3.2 Náčrt štruktúry vyučovacej hodiny kombinovaného typu pri nácviku piesne podľa nôt	211
4.7 Dvojhlasný a viachlasný spev	212
4.7.1 Postupnosť v príprave na dvojhlasný spev	213
4.7.1.1 Kánon – spev kánonických piesní a metodika nácviku kánonu	216
4.7.1.2 Spev samostatných piesní v podobe dvojhlasu	219
4.7.1.3 Pravý dvojhlas a kritériá výberu piesňového materiálu	221
4.7.2 Metodika nácviku dvojhlasnej piesne	226
4.7.3 Viachlas v speváckom zbore	228

5 INŠTRUMENTÁLNE ČINNOSTI	230
<i>(Balcárová Božena)</i>	
5.1 Hudobno-výchovná koncepcia Carla Orffa	231
5.1.1 Súbor elementárnych hudobných nástrojov	233
5.1.2 Nástrojové skupiny súboru elementárnych hudobných nástrojov	234
5.1.2.1 Vlastnosti elementárnych hudobných nástrojov a technika hry	236
5.1.2.2 Ozvučené predmety a ich integratívny potenciál	240
5.2 Základné zásady hudobnej úpravy riekanky a piesne pre elementárne hudobné nástroje	242
5.2.1 Zásady tvorby inštrumentálneho sprievodu pre hru v etape spontánneho prejavu	246
5.2.2 Metodický postup zhrávania inštrumentálnej skupiny v etape spontánneho prejavu	250
5.3.1 Zásady tvorby inštrumentálneho sprievodu pre hru v uvedomenej etape	259
5.3.2 Metodický postup zhrávania inštrumentálnej skupiny v uvedomenej etape	261
6 RECEPTÍVNA HUDOBNÁ VÝCHOVA	267
<i>(Balcárová Božena)</i>	
6.1 Pojmový aparát receptívnej hudobnej výchovy	268
6.1.1 Psychologicko-pedagogická podmienenosť fáz recepcie hudby	270
6.1.2 Komponenty recepcie hudby	272
6.1.3 Základné kritériá výberu a aktualizácie skladieb pre receptívnu hudobnú výchovu	273
6.1.4 Základné funkcie recepcie hudby	275
6.2 Pedagogická interpretácia hudobného diela	281
6.2.1 Metódy pedagogickej interpretácie hudobného diela	284
6.2.1.1 Metóda receptívnej interakcie	288
6.2.1.1.2 Náčrt štruktúry vyučovacej hodiny pri aplikácii metódy receptívnej interakcie	289
6.3 Ukážka vyučovacej hodiny receptívnej hudobnej výchovy – metóda receptívnej interakcie	299
6.4 Koncerty pre deti	306
6.4.1 Ponuky koncertov pre deti a úloha učiteľa hudobnej výchovy	309
6.4.2 Príprava žiakov na koncert a jeho organizácia	311
7 HUDOBNO-POHYBOVÉ ČINNOSTI	313
<i>(Balcárová Božena)</i>	
7.1 Význam pohybu v živote človeka	313
7.1.1 Z histórie hudobno-pohybovej výchovy	314
7.1.2 Význam a organizácia hudobno-pohybových činností	315
7.2 Metódy, prostriedky a etapy v hudobno-pohybových činnostiach	318
7.3 Postupnosť v pohybovej príprave	320
7.3.1 Metodika pohybovej prípravy v spontánnej etape	320
7.3.2 Metodika pohybovej prípravy v etape uvedených pohybových prejavov	325
7.3.3 Metodika nácviku tancov	326
8 HUDOBNO-DRAMATICKÉ ČINNOSTI	332
<i>(Šimčík Daniel)</i>	
8.1 Hudobná dramatika ako metóda a forma hudobnej výchovy	333
8.1.1 Metódy v hudobno-dramatických činnostiach	335
8.1.2 Uplatňovanie princípov (zásad) v hudobno-dramatických činnostiach	336

8.1.3 Hudobný aspekt hudobno-dramatických činností	339
8.1.4 Literárny aspekt hudobno-dramatických činností	341
8.2 Uplatnenie hudobno-dramatických činností v hudobnej výchove	343
8.2.1 Námety na využitie hudobno-dramatických činností pri percepcii hudobného diela	346
8.2.1.1 Antonín Dvořák: Tanec škriatkov	346
8.2.1.2 Iris Szeghy: Ďaví pochod; Namrzený papagáj; Opičky šibalky	350
8.2.1.3 Notové prílohy ku skladbám	354
9 HUDOBNO-VIZUÁLNE ČINNOSTI	357
(Balcárová Božena)	
9.1 Grafická notácia	358
9.1.1 Prípravná fáza grafickej notácie	358
9.1.2 Uvedomovacia fáza grafickej notácie	360
9.1.2.1 Grafická partitúra	362
9.1.3 Aplikačná fáza grafickej notácie - analyticko-syntetický spôsob osvojovania notového písma	367
9.1.3.1 Metodika zavádzania notového písma	368
9.1.3.1.1 Poradie zavádzania jednotlivých tvarov nôt	368
9.1.3.1.2 Pracovné listy	369
10 PROJEKTOVANIE V HUDOBNEJ VÝCHOVE	378
(Balcárová Božena)	
10.1 Integrovaný hudobno-edukačný projekt	379
10.1.1 Integratívne aspekty projektovania	380
10.1.2 Fázy projektovania a ich význam	380
10.1.3 Druhy a formy integrovaných hudobno-edukačných projektov	385
10.1.3.1 Hudobná rozprávka ako forma hudobno-edukačného projektu	386
10.1.3.2 Hudobná rozprávka – forma projektu na vyučovacej hodine hudobnej výchovy	389
10.1.3.3 Hudobná rozprávka – scénický projekt	392
10.2 Scenár – písomný záznam projektu	395
10.3 Ukážky scenárov hudobnej rozprávky	396
10.3.1 Integrovaný hudobno-edukačný projekt na vyučovacej hodine hudobnej výchovy <i>Ako princezná Spievanka onemela</i>	396
10.3.1.1 Prílohy k hudobnej rozprávke <i>Ako princezná Spievanka onemela</i>	402
10.3.2 Scénický integrovaný hudobno-edukačný projekt <i>Vianočná hviezda</i>	404
10.3.2.1 Prílohy k scénickému projektu <i>Vianočná hviezda</i>	412
11 VOĽNOČASOVÉ HUDOBNÉ AKTIVITY	422
(Balcárová Božena)	
11.1 Pojmová reflexia	422
11.2 Facilitátor voľnočasových hudobných aktivít	424
11.3 Krúžok ako hlavná organizačná forma hudobných voľnočasových aktivít	426
11.3.1 Základné zásady organizácie činnosti hudobne zameraných krúžkov	427
11.3.2 Krúžok ako forma voľnočasovej hudobnej aktivity v materskej a základnej škole	430
12 REGIONÁLNA ĽUDOVÁ KULTÚRA V ŠKOLSKOM KURIKULE	437
(Derevjaniková Anna)	
12.1 Kultúra ako odraz života spoločnosti	438
12.1.2 Ľudová kultúra	439

12.1.3 Ľudová kultúra ako predmet vedeckého záujmu	441
12.1.4 Folklór, folklorizmus	443
12.1.4.1 Znaky folklóru	444
12.1.4.2 Funkcie folklóru	445
12.2 Žánre a druhy folklóru	446
12.2.1 Obradový folklór	447
12.2.2 Rodinné obrady	452
12.2.3 Detský folklór	453
12.2.3.1 Druhy detského folklóru	453
12.2.3.2 Detská hra	456
12.2.3.3 Detská pieseň	458
12.2.4 Ľudová pieseň	458
12.2.4.1 Piesňové skupiny, piesňové žánre	459
12.2.4.2 Hudobná stránka ľudovej piesne	462
12.2.4.3 Štýlové vrstvy slovenskej ľudovej hudby	463
12.2.4.4 Rómovia a ich tradičná hudobná kultúra	466
12.2.4.5 Tanečný folklór na Slovensku	467
12.3 Regióny Slovenska a tradičná kultúra	470
12.3.1 Typické prejavy duchovnej kultúry v regiónoch Slovenska	472
13 MULTIMÉDIÁ A DIGITÁLNE TECHNOLOGIE V PRIMÁRNEJ HUDOBNEJ VÝCHOVE	479
<i>(Dzurilla Martin - Šašala Radovan)</i>	
13.1 Multimediálny hudobno-edukačný obsah vzdelávania	479
13.1.1 Multimédia – definícia, diferenciácia, genéza	480
13.1.2 Mediálne elementy a ich funkcie	481
13.1.3 Edukačný softvér a digitálny obsah vzdelávania	483
13.1.4 Východiská kreovania multimediálneho hudobno-edukačného materiálu	485
13.2 Informatizácia primárnej hudobnej výchovy	489
13.2.1 Hudobné digitálne technológie a hudobný digitálny obsah vzdelávania	493
13.2.1.1 Digitálne technológie v teóriách vzdelávania	493
13.2.1.2 Hudobné digitálne technológie	495
13.2.1.3 Zараdenie hudobných digitálnych technológií medzi didaktické prostriedky	497
13.2.1.4 Hudobný digitálny obsah	498
13.2.3 Digitálne kompetencie učiteľa hudobnej výchovy	499
13.2.4 Hudobný softvér v práci učiteľa hudobnej výchovy	503
13.3 Využitie digitálnych technológií v praxi primárnej hudobnej výchovy	506
13.3.1 Základy spracovania hudobného obsahu v digitálnej forme	507
13.3.2 Špecifiká práce s digitálnymi technológiami v hudobno-edukačnom procese	508
13.3.3 Potenciál hudobného digitálneho obsahu v hudobnom vzdelávaní	518
13.3.4 Hudobný digitálny obsah vzdelávania v korelácii s hudobnou výchovou	521
LITERATÚRA	526